

Головатенко О.М.
*старший викладач,
Черкаський інститут ДВНЗ
«Університет банківської справи»*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТІВ ВНЗ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ ЯК ВАЖЛИВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Аналіз сучасної спеціальної літератури показав, що існуюча система фізичного виховання у ВНЗ має значні недоліки, основним із яких є нездатність вирішення оздоровчого завдання. Адже за численними науковими даними (О.В. Дрозд, 1998; Г.Є. Іванова, 2000; О.О. Малімон, 1999; С.А. Савчук, 2002; Є.О. Котов, 2003) останнім часом в Україні спостерігається стійке погіршення стану здоров'я населення і, зокрема, студентської молоді. Встановлено, що у вищих закладах освіти кількість спеціальних медичних груп зростає від 5,36% на першому курсі до 14,46% на четвертому. Відповідно спостерігається зменшення кількості студентів основних груп – з 84,0% до 70,2% [4].

Це, насамперед, пов'язано з кризовим станом національної системи фізичного виховання населення, яка не відповідає сучасним вимогам та міжнародним стандартам. Основними причинами кризи є знецінення соціального престижу фізичної культури, спорту, здорового способу життя; бюрократизація всіх ланок підготовки й перепідготовки фізичних кадрів; недооцінка в навчальних закладах соціальної оздоровчої та виховної цінності фізичної культури; залишковий принцип фінансування розвитку фізичної культури та спорту. І, як кінцевий результат такого стану національної системи фізичної культури, є дуже низький рівень позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами, спортом, здорового способу життя в студентів вищої школи (Г.В. Безверхня, Л.В. Волков, В.Г. Григоренко, Т.Ю. Круцевич, В.С. Язловецький, М.Ф. Яковлев). Отже, виникла необхідність радикального перегляду й перебудови системи фізичного виховання підростаючого покоління. Стратегічними цілями на цьому шляху є формування в молоді морального та психічного здоров'я, усвідомленої потреби в систематичному фізичному вдосконаленні, розвиток позитивної мотивації до самостійних й організованих занять фізичними вправами, спортом, набуття знань та умінь здорового способу життя (В.А. Вишневський, Т.Т. Ротерс, Б.В. Сермеєв, В.А. Сухомлинський, В.Ф. Шаталов, Г.П. Шевченко, Б.М. Шиян, В.С. Язловецький, М.Ф. Яковлев) [3, с. 1–3].

Для вирішення даних проблем проводиться досить багато різноманітних досліджень, але, науковці єдині в тому, що для поліпшення фізичного стану студентів необхідно підвищити їх рухову активність. Враховуючи реальні соціальні та економічні умови в Україні це можна зробити лише за рахунок занять фізичними вправами.

З іншого боку, заняття з фізичного виховання у ВНЗ не зацікавлюють, а навпаки – викликають негативні емоції (М. Зайнетдинов, 1993; В. Завойська, Л. Лукашевич, 2004; Т. Круцевич, О. Нестеренко, 2004). Неадекватність

нормативних вимог із фізичного виховання та їх оцінювання не сприяють вирішенню завдань оздоровчої спрямованості; викладачі і тренери не володіють знаннями й сучасними технологіями формування в студентів мотивації до систематичних занять фізичними вправами, що формує в них негативну тенденцію зниження привабливості й ефективності занять з фізичного виховання, форм самостійної роботи та спортивної підготовки [2; 3].

Покращення фізичного стану молоді і рівня їхнього здоров'я, можливе лише за умови проведення систематичних цілеспрямованих занять фізичними вправами, що мають тренувальні режими і носять розвивальний характер. Але за даними опитування, систематично займаються спортом тільки 20–25% респондентів, домашні завдання виконують близько 7%. Результати досліджень показали, що кількість молодих людей, які систематично займаються фізичними вправами організовано та самостійно, може збільшитися тільки за умови підвищення мотивації до цих занять [1, с. 1].

Аналіз стану фізичного виховання в вищих школах свідчить про серйозні недоліки в роботі з формування мотивації студентів до фізкультурної діяльності. Деякі викладачі роблять спроби формування в студентів мотивації до самостійних занять фізичними вправами, але через слабку теоретичну розробленість проблеми практичні результати цієї роботи, як правило, незначні.

Встановлено, що мотиви фізкультурної діяльності (потреби, інтереси, життєві плани, прагнення, усвідомлення обов'язку і відповідальності тощо) неможливо, в принципі, сформувати без залучення суб'єкта діяльності в її процес. Реально мотиви проявляються в активності людини, отже, з фізичної активності особистості можна робити висновки про рівень розвитку мотивації. Формування мотивації до фізичного вдосконалення здійснюється у процесі участі студентів у фізкультурній діяльності, яка є одним з видів соціальної діяльності і спрямована на досягнення фізичного вдосконалення [5].

Як зазначає Г.А. Лещенко, в процесі експериментальної роботи доведено, що формуванню мотивації до систематичних занять фізичними вправами сприяє дотримання таких педагогічних умов [5]:

- формування позитивного ставлення до занять фізичними вправами, результативність якого підвищується при засвоєнні не окремих розрізнених знань про значення фізичних вправ, а цілісної системи в тісній єдності з особисто значимими заняттями фізичною культурою та спортом;

- цілеспрямоване мотивування і стимулювання до активної фізкультурної діяльності;

- прищеплення інтересу до активних занять фізичними вправами;

- озброєння знаннями з фізичної культури та вмінням самостійно займатись фізичними вправами;

Основою методичних рекомендацій з формування мотивації студентів до систематичних занять фізичними вправами на основі вдосконалення фізкультурно-освітньої роботи в вищій школі є [5]:

- формування в студентів вміння самостійно займатись фізичними вправами, яке найбільш успішно здійснюється в спеціально відведеній для цієї мети методичній частині заняття;

– оволодіння студентами теоретичними знаннями (загальноосвітніми, валеологічними та біологічними), що здійснюється у спеціальній теоретичній частині заняття;

– планування навчальних занять з врахуванням різних рівнів фізичної підготовленості студентів та дотримання принципу особистих рекордів. Відповідно до цього принципу темпи приросту основних показників фізичної підготовленості студентів необхідно планувати тільки на основі врахування їх індивідуальних результатів;

– організація фізкультурних занять, спрямованих на формування в студентів наступних умінь: постановка мети, планування, тренування основних фізичних якостей, оцінювання рівня їх розвитку, контроль за функціональним станом організму під час фізкультурних занять та після них;

– використання спеціальних тренувальних засобів в процесі самостійних занять, важливою умовою яких є проведення регулярного комплексного контролю, з метою визначення позитивних зрушень, що сталися в організмі і наочної демонстрації їх студентам (зворотній зв'язок).

У процесі дослідження була виявлена низка домінуючих мотивів у молоді до систематичних занять фізичною культурою та спортом, серед яких респонденти називають: вдосконалення стану здоров'я; досягнення впевненості в своїх можливостях; розвиток спортивної обдарованості; вдосконалення конституційних особливостей тіла, статури; етичні та естетичні компоненти фізичної культури та спорту; активна форма відпочинку; випробовування своїх можливостей в екстремальних умовах, професійно-прикладне значення фізичної культури та спорту [3].

У формуванні позитивної мотивації студентів до систематичних занять фізичними вправами визначальне місце займає особа викладача фізичного виховання. Багатство його особистості, професійної культури і педагогічної майстерності повинні забезпечувати такі прийоми й способи педагогічного впливу, які збагачують емоційний досвід студентів, розвивають інтерес і уяву, формують у них особистісне ставлення до практики занять фізичними вправами.

Завдання тренерів, викладачів з фізичного виховання полягає саме у тому, щоб застосовувати різні методи (наприклад заохочення) так, щоб вони підвищували відчуття успіху, додавали впевненості у своїх силах, а також сприяли підвищенню внутрішньої мотивації в студентів.

Список використаних джерел:

1. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: [спец] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Г.М. Безверхня. – Львів, 2004. – 23 с.
2. Долженко Л.П. Фізична підготовленість і функціональні особливості студентів із різним рівнем фізичного здоров'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: [спец] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Л.П. Долженко. – К., 2007. – 22 с.
3. Іванченко Л.П. Формування мотивації у підлітків до систематичних занять фізичною культурою і спортом: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: [спец] 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Л.П. Іванченко. – Луганськ, 2007. – 20 с.
4. Котов Є.О. Підготовка студентів вищих закладів освіти до самостійних занять фізичними вправами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного

виховання і спорту: [спец] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Є.О. Котов. – Х., 2003. – 24 с.

5. Лещенко Г.А. Формування позитивної мотивації школярів до систематичних занять фізичними вправами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: [спец] 13.00.09 «Теорія навчання» / Г.А. Лещенко. – Кривий Ріг, 2002. – 18 с.

Гончарук А.І.

викладач;

Бойченко С.В.

старший викладач;

Шевченко А.Ю.

викладач,

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ДІЯЛЬНІСТЬ ФУТБОЛЬНОГО АРБІТРА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ФУТБОЛУ

З інтенсифікацією гри ускладнюється арбітраж футбольних матчів. Жорсткі єдиноборства протягом поєдинку на всіх ділянках футбольного поля, високі швидкості пересування полем футболістів вимагають від арбітрів відмінної фізичної підготовки, тонкого розуміння гри, уміння визначати намір футболістів при порушеннях, гнучкого, часто неформального застосування Правил гри. Але навіть футбольний арбітр, який досконало володіє такими якостями, не в змозі в кожному епізоді бути в оптимальній позиції для визначення порушення правил [1, 3]. Тому йому важко витримати конкуренцію з оцінкою ситуації за допомогою відеотехніки. До того ж слід урахувати, що майже всі параграфи Правил гри чітко визначають те, що заборонено гравцям на полі й що дозволено Правилами гри [7]. Проте тлумачення й застосування правила відбувається по-різному. Особливо це відчутно, коли ви розглядаєте те чи інше порушення, якщо його скоїв футболіст команди, за яку вболіваєте, і зовсім з іншого боку, коли проігнорував правило гравець із колективу суперника. Звичайно, у таких умовах арбітру важко залишатися об'єктивним у своїх рішеннях одночасно в очах уболівальників, футболістів, тренерів обох команд. Крім того, необхідно пам'ятати, що згідно з Правилами гри, усі порушення повинні фіксуватися арбітром, якщо, на його думку, футболіст діяв неправомірно. Тому й не може бути в усіх випадках абсолютно ідентичних, об'єктивних рішень, навіть найбільш кваліфікованих арбітрів, адже кожен із них сприймає футбол по-своєму [8, 9].

Успішна діяльність футбольного арбітра включає в себе багато різноманітних чинників футбольного матчу. Досконале знання Правил гри, правильне прийняття рішень у складних ігрових ситуаціях, психологічна стійкість, комунікабельність теоретична, фізична та психологічна підготовка, займають вирішальне місце у підготовці футбольного арбітра на сучасному етапі розвитку футболу [6].